

הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה כז.

בט א ב מ"י פ"ו מהל'
סוכה הלכה ז סמג
עשין מג טוש"ע א"ח סי'
תרגו סעף ג:

הכי גרסינן נימא תיהוי תיובתיה דרב יוסף. דאמר לעיל^(א) תרמי
תלת: ואביי. דאמר^(ב) כדטעיס צר צי רצ דהיינו כצילנה דכצילנה
אוכל הנאכל בצליעה אחת הוא כדאמר^(ג) צפ' צתרא דיומא (דף פ:).
מכל האוכל אשר יאכל: הא כביצה בעי נטילת ידים וברכה.
אבל סוכה אפי' כצילנה נמי לא:

ואמרו העלום לסוכה. צפ' צתרא דיומא (דף עט.) מיימי
מתני' דהכא צהאי ליטנא לא מפני שהלכה כן אלא
שרצו להחמיר על עממן וכשנתנו לר' לדוק כו' היינו משום דמתרלינן
מתניתין הכי מיימי לה הש"ס כאלו משנתנו שניה כן:

בתני' י"ד סעודות. צגמרא
מפרש טעמא: אין לדבר קצבה. אם
רצה להתענות אין לנו זקוקין לו אלא
אם יאכל לא יאכל חוץ לסוכה: חוץ
מדי' י"ט הראשון. שאינו ראוי
להתענות כדליף צגמרא: ישלים.
סעודתו זאת צ"ע האחרון צשמיני
עזרת ואע"פ שאינו צסוכה וצגמרא
פריך עלה: **גמ'** מכאן ואילך
רשות. דהכי ילפינן לה צפ' צתרא
דפסחים (דף ק:). ששת ימים תאכל
מנות וציוס השציעי עזרת מה שציעי
רשות אף ששה רשות לפי שהשציעי
צכלל שצעת ימים תאכל מנות (ה)
וינא מן הכלל ללמד שאכלת מנות
האמור צו אינו חוצה אלא אם צאת
לאכול תהא אכילתך מנה ולא חמץ
ולא ללמד על עצמו ינא אלא ללמד
על הכלל כולו ינא: והתם גופיה
מוגלן. לילה הראשון מיהא חוצה:
דהאמר ר' אליעזר י"ד סעודות חייב
אדם לאכול בסוכה. וכיון דציוס^(ז)
אחרון לאו צסוכה ימיצ ואם יש צ
זה לשם מנה עוצר על צל
תוסף^(ח) מאי השלמה לסוכה אינא
הכא: אמר בירא. שם חכס:
חזר בו ר' אליעזר. אכל חכמים
לומר שאין לדבר קצבה ואם רצה
להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצנות יום ראשון
אף צ"ט האחרון^(ט): איצימא בריפתא.
כלומר תאמר שסעודת י"ט האחרון
שהוא סועד צלחם ולפתן ולורכי
הסעודה תהא תשלומין לראשון:
סעודתא דיומיה קאביי. ומאי היכר
יש כאן שמהא לשם סעודה ראשונה
הלא דרכו לסעוד היום: במיני
תרגימא. לאחר שקילק יצאו פרפראות
ומעדנים לפנינו כגון פירות וכסנין
וקפלוטות מנושלות: תרגימא.
פרוגנו"ס: תניא נמי הכי. דצהכי
הויא סעודה לאשלומי ואע"פ שאינו
חוזר וקוצע עצמו לאכול שמי סעודות
של לחם וצצר: אם השלים בו.
וכ"ס אם קצע סעודה שניה צלחם
וצצר: אפוטרופוס ש"ל אגריפס.
ממונה על שלו ורצ ציתו שקורין
שקל"ק: מהו שאוב"ל סעודה אחת
ביום. צסוכה ואפטר: פרפראות.
מיני מעדנים הפותחים את
צני מעיים להיות לצו משוך
צשצא מסוכה לסוכה. לאכול ולשן
היום צו ולמחר צו: ביט"ל
מוצתה ש"ל ראשונה. אפי' ימים
שעצרו עליו צצר איצדן למפרע
ואינו מנה כדליף לקמן שצריך
לישצ כל ז' צסוכה אחת:

ואמרו העלום לסוכה וכשנתנו לו לרבי צדוק
אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו
חוץ לסוכה ולא בירך אחריו הא כביצה בעי
סוכה לימא תיהוי תיובתיה^(א) דרב יוסף
ואביי דילמא פחות מכביצה נטילה וברכה
לא בעי הא כביצה בעי נטילה וברכה:
מתני' רבי אליעזר אומר ארבע עשרה
סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת
ביום ואחת בלילה *וחכ"א אין לדבר קצבה
חוץ מלילי יו"ט ראשון של חג בלבד^(ב) ועוד
אמר ר' אליעזר מי שלא אכל [לילי^(ג)] יום טוב
הראשון ישלים לילי יו"ט האחרון של חג
וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין ועל
זה נאמר^(ד) מעות לא יוכל לתקון וחסרון
לא יוכל להמנות: **גמ'** מ"ט דר' אליעזר
תשבו^(ה) כעין תדורו מה דירה אחת ביום ואחת
בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה ורבנן
= כדירה מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא
אכיל אף סוכה נמי אי בעי אכיל אי בעי
לא אכיל אי הכי אפי' ליצי יום טוב ראשון
נמי א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק
נאמר כאן חמשה עשר ונאמ' חמשה עשר בחג.
המצות מה להלן^(ו) לילה הראשון חובה
מכאן ואילך רשות אף כאן לילה הראשון
חובה מכאן ואילך רשות והתם מוגלן אמר קרא
^(ז) בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה:
ועוד א"ר אליעזר: והא א"ר אליעזר ארבע
עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה
אחת ביום ואחת בלילה אמר בירא א"ר
אמי חזר בו ר' אליעזר משלים במאי אילימא
בריפתא סעודה דיומיה קא אכיל אלא מאי
ישלים ישלים במיני תרגימא תניא נמי הכי
אם השלים^(ח) במיני תרגימא יצא | שאל
אפוטרופוס של אגריפס המלך את רבי
אליעזר כגון אני שאינו רגיל לאכול אלא
סעודה אחת ביום מהו שאוכל סעודה אחת
ואפטר אמר לו בכל יום ויום אתה ממשך
כמה פרפראות לכבוד עצמך ועכשיו אי
אתה ממשך פרפרת אחת לכבוד קונך
ועוד שאלו כגון אני שיש לי שתי נשים
אחת בטבריא ואחת בצפורי ויש לי שתי
סוכות אחת בטבריא ואחת בצפורי מהו
שאצא מסוכה לסוכה ואפטר אמר לו לא
שאני אומר כל היוצא מסוכה לסוכה בטל
מצותה של ראשונה תניא ר' אליעזר אומר
אין

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה
ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי
יום טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

ואם רצה להתענות יתענה חוץ מלילי יום
טוב הראשון וזהו מיהא פליג
עליהו דקסצר יש לה תשלומין כמו
שיש תשלומין לקרצן ואם השלים לא
משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון
השלמה^(ז) תשצן של י"ד סעודות
ועוד כיון דמתנא ילפינן לא מצנין
שיהא תשלומין למנה של לילה
תרגימא ינא^(ח): **והא** א"ר אליעזר
י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה.
הא דמשלים צ"ט האחרון פריך
דליכא סוכה: **חזר** בו ר' אליעזר.
אכל חכמים לומר שאין לדבר קצבה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכאן
וכו' תאכל מנות היה
ינא:

תורה אור השלם

א) מצינו לא יוכל
לתקן ותקרון לא יוכל
להתענות: וקדמת א. טו
ב) בראשון בארבעה
עשר יום תהיה בערב
תאכלו מצות עד יום
האחד ועשרים תהיה
בערב: ושמות יב. יח

ליקוטי רש"י

בעין תדורו. כדכך
שהוא דר כל השנה צימו
הזיקתו מורה להניח
דימיו ולדור כאן צסוכה
עם מנומיו וכלי תשמישו
ומנומיו וכו' (לעיל כו.).
תרגימא. ליפתן. אם
השלים י"ד סעודות
שאלם חייב לאכול צסוכה
לדברי רבי אליעזר צמסכת
סוכה (יומא עט:).

הגהות וצינונים

א) חיבת צ"ל מיותרת
(מהרש"א רש"ש עיי"ש)
ועיין שניי נוסחאות
במשניות דפוס וילנא
בשם דק"ס: צ בכ"י
דביום טוב האחרון
(דק"ס): ג דיבור זה
שיך לעמוד הקודם
במשנה לפני ד"ה נטלו:
ד צ"ל השלמת (כ"ה
בתוס' הראשון, ברפ"ר
השלמה): ה לפנינו
בירושלמי הגירסא
למצוה הושווה (עי'
במפרשים על
הירושלמי):

לעזי רש"י

פרוגנו"ש. פירוש ליפתן
(רש"י יומא דף עט
ע"ב), כל דבר שאכל עם
הפת (ר"ה ג נגעים פ"ב
מ"ג, ערוך ערך צשט).
שק"ק. פירוש
אפוטרופוס, פקיד (עיין
תרגום יונתן בראשית לג,
ד מ"א, לד, מ), צן משק
צית (עיין רש"י בראשית
טו, מ).

רבינו חננאל

נתנו לו אוכל פחות
מכביצה ואכלו חוץ
לסוכה במפה בלא נטילת
ידים ובלא ברכה דייקנין
מינה הא כביצה בעיא
סוכה וקשיא לרב יוסף
דאמר ב' ג' לגימות היא
אכילת עראי שאוכלין חוץ
לסוכה ולאבי דאמר
כדאכיל בר בי רב ועייל
לכלה. ושנינן לעולם
אפי' כביצה לא בעיא
סוכה אלא דייקנין מתני'
דקתני פחות מכביצה הא
כביצה בעי נטילת ידים
ובעי ברכה וקי"ל הכי:
מתני' ר' אליעזר אומר
י"ד סעודות חייב אדם
לאכול בסוכה אחת
ביום ואחת בלילה
וחכ"א אין לדבר
קצבה. אינו חייב אלא
[לילי] יו"ט הראשון בלבד
כרבי שמעון בן יהוצדק
דאמר נאמר חמשה עשר
בחג המצות אכילת מצה
ונאמר בחמשה עשר בחג
הסוכות ישיבה כעין דירה
מה חג המצות אכילת
[מצה] בלילה הראשון
חובה שנא' בערב תאכלו
מצות הכתוב קבעו חובה
אף בחג הסוכות ישיבה
כעין דירה (ה) באכילה
בסוכה מכאן ואילך רשות
דמצוה. ועוד א"ר
אליעזר מי שלא אכל
בלילי יו"ט הראשון.
והא חיובי מחייב ליה
לאכול בכל יום ב' סעודות
והנה חייב בשאר הימים
וכ"ש בליל יו"ט הראשון.
א"ר אפי' חזר בו ר'
אליעזר ואסיקנא כי זו
השלמה במיני תרגימא
תניא ר' אליעזר אומר

חשב שלמה על ר"ח

א) מ"ל דצ"ל דהיינו חלילה
צסוכה. צלילה הראשון חוצה
מכאן וכו'.